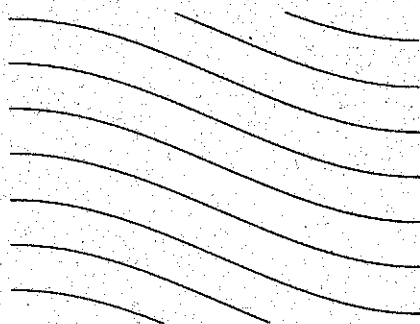

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

JANUAR 1997/1

▲ DOMA IN V SVETU ● Novi programi za samostojno učenje tujih jezikov ● Povezovanje projekta Študijski krožki s programom javnih del ● Učenje je ključ življenja ● Pismenost odraslih v Kanadi ▲ KOTIČEK JE VAŠ ● 75. obletnica Ljudske univerze Maribor ● Usposabljanje moderatorjev v DOBI ● Usposabljanje za poslovnega sekretarja ▲ POSVETI, KONFERENCE ▲ PRIPRAVLJAMO ● Vabilo na srečanje NLP ▲ NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

(zdajatelj): Andragoški center Slovenije, Urednik: Peter Monetti

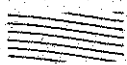
PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovo predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
  - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
  - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
  - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
  - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
  - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
  - novosti v upravljanju in zakonodaji;
  - statistične podatke;
  - mnenja, stališča in predloge;
  - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
  - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
  - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
  - novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS. Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik - vodja Informacijskega središča, in Peter Monetti - urednik Novičk.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 444 978, faks: 061 445 881, elektronska pošta:

RFC-822: tajništvo.saec@infosol.mss.edus.si

DECnet: STENAR::LJACRS

Središče za samostojno učenje v ACS Novi programi za samostojno učenje tujih jezikov

Tokrat vam predstavljamo štiri nove multimedijske programe za učenje jezikov:

- Italiano 1
- Learn to Speak German
- Sprechen wir Französisch
- Who is Oskar Lake?

Vsi štirje programi temeljijo na ugotovitvi, da se naučimo tujega jezika najlaže in najučinkoviteje v državi, kjer ta jezik govorijo. Skratka, da se v resnici znajdemo tam v različnih okoliščinah, ki zahtevajo od nas praktično uporabo naučenega.

Programi za učenje nemščine, francoščine in italijanščine, ki vam jih predstavljamo, nam z interaktivnim pristopom ponujajo življenjske položaje, v katerih bi se prav lahko znašli, če bi obiskali tisto državo. Poleg multimedijskega učenja pa vse te programe odlikuje tudi kakovostna didaktična zasnova.

Program za samostojno učenje italijanščine nam v uvodnem oknu ponudi možnost "virtualnega" obiska več italijanskih mest, tam se med drugimi znajdemo tudi v različnih zabavnih okoliščinah (popivanje na Siciliji ipd.) Skozi program nas vodi moderatorka s komentarji v nemškem jeziku, njeno podobo pa ves čas spremljamo v zgornjem levem kotu zaslona.

Poleg prizorov, v katerih interaktivno sodelujemo, nam program predstavi tri lekcije v obliki fotozgodb, sledijo vaje, kjer si lahko v vsakem trenutku na zaslon prikličemo angleško-nemški slovar.

V primerjavi s programom za samostojno učenje italijanščine nam programa za učenje nemščine in francoščine ponujata tudi tehnologijo za prepoznavo govora. V praksi to pomeni, da sodelujemo ne samo s pisanjem, temveč tudi z govorom. Računalnik prepozna naš glas in nas oceni, koliko smo se približali izgovorjavi, ki jo govorijo v tistih deželah (native speech).

Vsak program vsebuje 30 lekcij, ki temeljijo na življenjskih okoliščinah in katerih zahtevnost se stopnjuje. Programa vsebujeta tudi avdio- in videoposnetke govorcev iz tistih dežel, več kot eno uro filmskega gradiva (med drugim tudi kratke predstavitve nemških in francoskih mest), zelo kakovostne interaktivne vaje in igre, ki so vse povezane z učenjem.

Programa za učenje nemškega in francoskega jezika (na voljo sta tudi programa za učenje španščine in angleščine) sledita posebnemu zaporedju v učenju tujega jezika. Tako glavni meni omogoča tele izbire: učenje besed, predstavitev zgodbe, dialogov, učenje izgovarjave, poslušanje in s tem razumevanje lekcij/snovi. Ob tem lahko vsak trenutek priključimo na zaslon prevod v angleškem ali nemškem jeziku. Na koncu pa nas čakajo še igrice, s katerimi lahko pridobljeno znanje še poglobimo.

Če so opisani trije programi namenjeni učenju po sodobnih didaktičnih načelih, nam četrti program ponuja popolnoma nov pristop, ki ga je med prvimi na svetu predstavilo podjetje Language Publications Interactive. Program *Kdo je Oskar Lake?* je tako prvi interaktivni film, namenjen učenju angleščine.

V njem ne boste našli suhoparnega drila ali neskončnih slovarjev. Namesto tega se znajdete v tujem mestu, kjer morate v tujem jeziku rešiti skrivnost izginotja diamanta. S tem programom se učite ob poslušanju, gledanju in dejavnosti.

Kdo je Oskar Lake? je film, ob katerem je vsak, ki se uči, hkrati tudi glavni igralec. V njem skoraj vsak trenutek lahko spremenimo potek filma in s tem tudi njegov konec.

Zgodba je taka: Povabljeni smo v New York, k prijatelju, ki ima v lasti starinarnico in v njej razstavljen enkratni modri diamant. Ker nam je dodeljena vloga poznavalca diamantov, se vabilu odzovemo.

Od tod naprej pa se zgodba lahko razplete na tisoč in en način. Vsekakor je zadnje objektivno ugotovljivo dejstvo, da je diamant izginil in da je kraja povezana s skrivnostno osebo. Kdo je torej Oskar Lake? Je tat, preoblečeni detektiv ali izmišljena oseba? Kateri od vaših virtualnih soigralcev je tat?

Zgodba je napeta in posneta v slogu klasičnega gangsterskega filma s Humphryjem Bogartom.

Učenje angleškega jezika poteka na dveh ravneh:

(1) skozi življenjske okoliščine, v katerih se najdemo (nakup vozovnice, pogovor z receptorjem v hotelu, zaslišanje na policiji itn.), se učimo uporabljati tuji jezik. Ob tem pa si vsak trenutek lahko priključimo na zaslon slovar v več jezikih (2) za vsak predmet, ki se v filmu pojavi - preprosto kliknemo na miškin gumb in predmeti se nam predstavijo.

Toliko za tokrat. Za konec pa vse bralce Novičk znova vabimo v središče za samostojno učenje, kjer si vse predstavljene programe lahko ogledate in jih lahko tudi sami preskusite.

Boštjan Miha Jambrek

Povezovanje projekta Študijski krožki s programom javnih del

Projekt Študijski krožki smo uresničevali tudi v povezavi s programom javnih del in od 1. decembra 1995 do 30. novembra 1996 izpeljevali poskusni projekt Javna dela in študijski krožki. Pri vključevanju brezposelnih v projekt smo izhajali iz domneve, da temeljita učenje ter delovanje ljudi v študijskih krožkih na učenju vseh udeležencev študijskih krožkov, medsebojnem sodelovanju, poseganju ljudi v lokalno okolje; skratka, na dejavnostih, za katere smo predvidevali, da lahko brezposelnim pomagajo tako pri resocializaciji kot tudi na poti do samozaposlitve.

Pri projektu so poleg Andragoškega centra Slovenije, izvajalca javnih del, sodelovali še: Republiški zavod za zaposlovanje (kot naročnik javnih del); 6 območnih enot republiškega zavoda za zaposlovanje (iz Sevnice, Kopra, Maribora, Velenja, Kranja in Novega mesta); 10 brezposelnih oseb, ki so se usposobile za mentorje študijskih krožkov ter izpeljale 25 študijskih krožkov s 197 udeleženci (26,4% članov je bilo brezposelnih) v 7 različnih krajih. V enem letu so brezposelni - mentorji študijskih krožkov seznanili javnost tako z delovanjem programa javnih del kot tudi z uresničevanjem projekta Študijski krožki.

Brezposelni - mentorji študijskih krožkov so delovanje v projektu zelo dobro ocenili.

Navajamo nekaj vtisov in mnenj, ki so jih dali brezposelni - mentorji študijskih krožkov o sodelovanju pri programu Javna dela in študijski krožki:

Tudi ko ostaneš v zrelih letih brezposeln, se še vedno najde kakšna rešitev. Moja rešitev je bila - sodelovanje pri programu javnih del. Vrnitev k učenju, spoznavanju novih vsebin, ljudi, prenos izkušenj na druge, druženje in skupno delo v domačem kraju - vse to mi je dalo novo upanje in znanje za nadaljnje življenje. (Alenka Karž)

Leto, ki je za nami, mi je prineslo lepa in prijetna doživetja. V tem času sem spoznala veliko novih ljudi, povezovala nas je skupna ideja - učenje v študijskih krožkih. Življenje je dobilo nov pomen, saj sem ugotovila, da sem s tem delom koristila tako svojemu osebnostnemu razvoju kot tudi ljudem, ki so delovali v krožkih. Odkrila sem svoje zmožnosti. V tem času sem imela zagotovljeno socialno varnost, to pa je bil temeljni pogoj za vključitev v življenje. (Kata Talajč)

Študijski krožki so se zelo dobro izkazali tudi v povezavi s programom javnih del. V študijskih krožkih se lahko učimo o vsem, kar nas zanima. Pridobljeno znanje je uporabno tudi za premagovanje brezposelnosti. V tem času smo se naučili veliko novega, sodelovali smo v različnih oblikah dela, našli zaposlitev, kot je zaposlitev na domu. Imeli smo zagotovljeno socialno varnost. Tudi sama sem našla smisel učenja v študijskem krožku Prvi koraki podjetništva, ko sem kot mentorica študijskega krožka usmerjala tudi sebe, in tako uresničila cilje, ki jih kot posameznica ne bi tako učinkovito dosegla. (Rahela Lešnik)

V enem letu so brezposelni - mentorji študijskih krožkov seznanili javnost tako z delovanjem programa javnih del kot tudi s projektom Študijski krožki. Projekt je bil uspešen, saj so si brezposelni v tem času pridobili veliko novega znanja in izkušenj,

to pa jim je pomagalo pri (samo)zaposlitvi (70% brezposelnih si je do izteka programa javnih del zagotovilo zaposlitev), kakor tudi pri resocializaciji, vnovični vključitvi v družbeno življenje.

Vilma Malečkar, ACS

Vtisi s konference v Barceloni Učenje je ključ življenja

Konferenca s tem naslovom se je končala pred nedavnim v Barceloni. Organizatorji, Unesco, katalonska vlada, Evropsko združenje izobraževalcev odraslih in Evropska skupnost, so v dneh od 12. do 14. decembra 1996 povezali 250 udeležencev iz 43 evropskih držav, Združenih držav Amerike in Kanade. Na konferenco so bili povabljeni strokovnjaki za izobraževanje odraslih, nevladne organizacije (bilo jih je 50) in predstavniki vlad. Konferenca v Barceloni je ena izmed šestih regionalnih konferenc (še za območje Afrike, Azije, arabskih držav, Latinske Amerike in Karibov), ki pomenijo pripravo za peto mednarodno konferenco Unesca, Izobraževanje odraslih - ključ za preživetje, ki bo v Hamburgu, julija 1997.

Namen te panevropske konference je bil preučiti pomen, ki ga imata izobraževanje in usposabljanje odraslih v Evropi, ugotoviti najpomembnejša prizadevanja v izobraževanju odraslih, pokazati njegove najmočnejše točke, pripraviti načrt dejavnosti in ga oblikovati iz vseh zornih kotov ter se tako pripraviti za obdobje do šeste svetovne konference - ta bo približno čez dvanajst let - ter odpreti nove poti in možnosti za sodelovanje med različnimi državami in organizacijami v Evropi in svetu. Poleg tega naj bi pripravili poročilo, ki ga bo skupaj s poročili drugih regionalnih konferenc obravnavala konferenca v Hamburgu, ter deklaracijo, ki bo rezultat poročila. Cilje naj bi dosegli z delom v petih tematskih delovnih skupinah, zasnovanih ob tehle izzivih: Intelektualne pravice in odgovornosti državljanov, Razvoj in demokratizacija izobraževanja odraslih, Učenje odraslih v gospodarstvih v tranziciji, Ustvarjalnost izvajalcev in novi družbeni cilji, Nove možnosti izražanja: mediji in nove informacijske tehnologije.

Vsi cilji prav gotovo niso bili doseženi, in glede na to je konferenca v Barceloni za vse sodelujoče razočaranje. Poročila petih delovnih skupin so sicer pripravljena, vendar ni bilo niti končnega poročila niti deklaracije in načrta dejavnosti - vse to so udeleženci pričakovali. Glavni poročevalec, gospod Joan Maj, je na sklepnem plenarnem srečanju povedal, da bo poročilo zasnoval v okviru osmih tematskih področij. V tem poročilu, dobili ga bodo vsi udeleženci, bo govor o področjih, ki so za ljudi ključnega pomena: o delu, zaposlitvi, enakosti med spoloma, pravici do izobraževanja, dostopu do izobraževanja idr.. V delovnih skupinah so govorili tudi o tem, da so vse države iz katerih so prišli udeleženci, na nekakšni tranziciji - bodisi iz industrijskega načina dela v informacijskega, iz enega političnega sistema v drugega (Vzhodna in Srednja Evropa), ali pa spoznavajo, da se moramo naučiti živeti skupaj. V poročilu bo tudi sporočilo,

da v Evropi naraščajo želje po novih in drugačnih intelektualnih pravicah, že pridobljene pravice pa se utrjujejo, predvsem tiste, ki zadevajo izobraževanje, informiranje in usposabljanje. To pa spremlja tudi zavest, da se ob tem, ko zahtevamo svoje pravice, ne moremo ogniti svojim odgovornostim, predvsem tistim, ki nam narekujejo ukrepanje.

V ljudeh se vedno bolj krepi zavest o tem, kaj naj bi bila vsebina izobraževanja. Ni mogoče reči, da smo si enotni glede predmetov in posameznih vsebinskih sklopov, vsi pa poudarjajo, da se moramo učiti živeti skupaj in učiti se učiti. Zaradi globalizacije (globalizacije v pomenu, kaj vse nam tehnologija približuje in kako hitro) vsega dogajanja je potreben med- in multi-ministrski pogled na izobraževanje odraslih (več različnih ministrstev je odgovornih za izobraževanje odraslih). In, navsezadnje, noben pogovor o izobraževanju odraslih ne more obiti vloge moderne tehnologije v tem procesu. Govorili smo tudi o drugačni vlogi javnega sektorja. Iz te vloge in vpliva, ki ga imajo tehnologija in mediji na ljudi, pa izhaja tudi pravica dostopa do resničnih, z dejstvi podprtih, informacij.

Konferenca je pokazala kar precejšnjo enotnost izobraževalcev odraslih, strokovnjakov in vladnih delegacij, glede vloge izobraževanja odraslih v družbi. Neskladja pa nastajajo takrat, ko je treba stvari izpeljevati. In glede tega je bilo večkrat slišati o posameznikovi odgovornosti in manjkrat o odgovornosti javnih služb.

Cilj konference je bil samo delno dosežen, in to v prvem delu - iskanje skupnih točk in trendov v izobraževanju odraslih - drugi del (poročilo, deklaracija, načrt aktivnosti) pa ni bil uresničen. Razprava se bo torej nadaljevala, saj so organizatorji obljubili, da bodo poročilo in deklaracijo pripravili in ju poslali vsem udeležencem, da jo bodo lahko obravnavali v svojih okoljih. Tako nam kljub vsemu dajejo še neko možnost. Vprašanje pa je, kaj bodo storili s toliko pripombami in pobudami, ki jih bodo prejeli, kaj bodo upoštevali in česa ne. Če sugestije ne bodo sprejete, nam še vedno ostaja Hamburg. In morda je prav zaradi tega že zdaj pametno razmišljati, kdo bo v slovenski delegaciji.

Dr. Vida A. Mohorčič Špolar, ACS

Pismenost odraslih v Kanadi

Pred časom smo v Novičkah že pisali, da se na Andragoškem centru pripravljamo na izpeljavo državnega testiranja pismenosti, ki je del mednarodne raziskave. Raziskava poteka po enotni metodologiji in je prva, ki omogoča primerjavo ravni pismenosti odraslih med državami. Prvič je bila izpeljana že leta 1994, in sicer: v Združenih državah Amerike, Kanadi, Švedski, Nemčiji, Poljski, Švici, Nizozemski. Primerjalni izidi so prikazani v enotnem poročilu z naslovom Pismenost, gospodarstvo in družba (Literacy, Economy and Society), ki je izšlo ob koncu leta 1995. Posamezne države pa pripravljajo državna poročila, v katerih bodo razčlenile izide testiranja glede na svoje socialne, kulturne in gospodarske okoliščine. Kanada je prva izdala takšno poročilo z naslovom Pogled v prihodnost: portret pismenosti v Kanadi (Reading the

Future - a Portrait of Literacy in Canada) in nekaj poglavitnih ugotovitev in poudarkov iz študije vam tokrat predstavljamo (obe poročili sta v knjižnici ACS-ja).

V raziskavi je pismenost opredeljena kot zmožnost uporabe pisnih informacij za delovanje v družbi, doseganje individualnih ciljev ter razvijanje znanja in zmožnosti. S tem širokim spektrom zmožnosti uporabe informacij si pomagajo odrasli pri izpolnjevanju različnih vrst nalog in reševanju problemov na delovnem mestu, v družini in družbi. Tako zajema pismenost tri področja: prozno pismenost (znanje in zmožnosti, potrebne za razumevanje in uporabo umetnostnih in neumetnostnih besedil), dokumentacijsko pismenost (znanje in zmožnosti, potrebne za iskanje in uporabo informacij, prikazanih v različnih formatih, kakršni so npr. obrazci, formularji, grafični prikazi številčnih podatkov) in kvantitativno pismenost (znanje in zmožnosti, potrebne za reševanje matematičnih operacij v vsakdanjih okoliščinah itn.).

Kanadska študija razčlenjuje izide pismenosti glede na demografsko distribucijo pismenosti, gospodarskih dimenzij pismenosti in iz zornega kota pisnih praks. Izsledke so strnili v sedmih točkah:

- Velike razlike so v pismenosti med različnimi socialnimi in demografskimi skupinami: odkrili so pomembne razlike med različnimi regijami (provincami), med starejšimi je raven pismenosti nižja tudi tedaj, kadar je izobrazbena raven višja; nižja raven pismenosti je praviloma ugotovljena med priseljenci, razlike so odkrili tudi med spoloma - ženske so bile v povprečju uspešnejše v prozni pismenosti, moški pa v matematičnih spretnostih; močno povezanost so odkrili med izobrazbo in dosežki pri preskusu pismenosti; praviloma so prebivalci z nižjo izobrazbo dosegali slabše uspehe pri preskusu pismenosti, itn.
- Raziskava je pokazala, da je pismenost močno povezana z ekonomsko in socialno mobilnostjo, to med drugim zelo vpliva na stalnost zaposlitve, brezposelnost in dohodek; odrasli, ki so dosegali slabše uspehe, so pogosteje brezposelni, večkrat menjavajo delo in so praviloma v nižjih dohodkovnih razredih. Zanimiva je tudi ugotovitev, da so v Kanadi matematične zmožnosti najmočnejše povezane z dohodkom. V višjih dohodkovnih razredih so tisti, ki dosegajo najboljše uspehe pri reševanju matematičnih problemov iz vsakdanjega življenja, to je četrto ali peto raven.
- Raven pismenosti je tudi zelo močno povezana s poklici in gospodarskimi panogami; nekateri poklici zahtevajo zelo visoko raven pismenosti, drugi nižjo. V povprečju dosegajo zaposleni v primarnem sektorju gospodarstva slabše uspehe, kakor drugi zaposleni v državnih službah, trgovini, itn.
- Omenili smo že močno povezanost med pismenostjo in izobrazbeno ravni, vendar je ta zveza zapletena. Povezanost z doseženo stopnjo izobrazbe je sicer močna, ampak nekatere ugotovitve so prav presenetljive; nekateri anketiranci so dosegli najvišje izide pri preskusu, njihova izobrazbena raven pa je nizka, in nasprotno. Objektivno merjenje ravni pismenosti postaja nov način za natančnejše ugotavljanje spretnosti delovne sile.
- Nizko raven pismenosti so ugotovili ne le med marginaliziranim prebivalstvom, temveč tudi med precejšnjim delom drugega prebivalstva. Podatki iz raziskave kažejo, da se ljudje z nizko ravni pismenosti ne udeležujejo izobraževanja ali usposabljanja, bolj pa se ga tisti, ki že tako dosegajo boljše uspehe pri preskusu pismenosti.

- Tisti, ki dosegajo nižjo raven pismenosti, redko izjavljajo, da imajo zaradi tega težave. Na vprašanje, ali njihove spretnosti pismenosti zadoščajo za njihove vsakdanje potrebe, so odgovarjali pritrdilno, ne glede na izide preskusa. To lahko tudi kaže, da mnogi opravljajo dela, pri katerih ne uporabljajo pisnih spretnosti. Zahteve sodobnega razvoja pa to hitro spreminjajo.
- Pisne spretnosti so tako primerjali z mišicami, te se krepijo z uporabo. Formalno izobraževanje daje zahtevano raven spretnosti, izsledki raziskave pa kažejo, da potrebe vsakdanjega življenja in vloge, ki jih prevzemamo odrasli, zahtevajo višjo raven pisnih spretnosti.

Raziskava prinaša ugotovitvi, ki sta izjemno pomembni za načrtovalce družbenega razvoja in izobraževalce. Prva je ta, da so se med sodelujočimi državami, in tudi v njih samih, pokazale velike razlike v obvladovanju pisnih spretnosti; te razlike so tolikšne, da že imajo gospodarske in socialne posledice. Druga pa je ta, da izobrazbena raven ni natančno merilo zaloga kapitala neke družbe. Z leti in načinom življenja namreč v šoli pridobljeno znanje usahne in vnovično merjenje nekaterih kognitivnih spretnosti daje povsem drugačno in natančnejšo sliko o zmožnostih odraslih v pisanju, branju in računanju, ne glede na doseženo stopnjo izobrazbe.

Izsledki raziskave odpirajo izobraževalcem odraslih številne poglede in vprašanja o izobraževanju in družbenem razvoju. Raziskava je namreč pokazala močno povezanost med pismenostjo in gospodarskimi potenciali sodelujočih držav. Določitev nacionalnega profila pismenosti pomeni za načrtovalce politike razvoja področij, pomembnih za razvoj človeškega kapitala in za preprečevanje marginalizacije celih plasti prebivalstva, izhodišče za določanje prednostnih nalog in ukrepov ter njihovo usklajevanje med različnimi ravni (država, lokalna skupnost, podjetje) in sektorji (izobraževanje, zaposlovanje, ekonomska politika, socialna politika).

Študija ne ponuja rešitve številnih problemov, s katerimi se ubadajo vse razvite industrijske države, pa tudi ne poenostavlja vzrokov za nastanek teh problemov. Vsekakor pa opozarja, da je ustrezna raven pismenosti kapital, ki z drugimi dejavniki pripomore k uravnoteženemu gospodarskemu in kulturnemu razvoju družbe, in nasprotno; nizka raven pismenosti je lahko cokla za duhovni in materialni napredek nekega okolja.

Ester Možina, ACS

75. obletnica Ljudske univerze Maribor

Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza praznuje v letošnjem letu 75. obletnico, ustanovljena je bila namreč 18. januarja 1922. Njen prvi predsednik je bil Viktor Grčar, prvi slovenski izvoljeni župan Maribora. V tistem povojnem času je izredno razgibano socialno in kulturno življenje mariborskih izobražencev pomenilo še precej več. Njegovo bistvo je bila narodna, kulturna, socialna in ekonomska emancipacija Slovencev v Mariboru.

Z delovanjem ustanov, kot so ljudske univerze, so se slovenski visokošolci seznanili že pred prvo svetovno vojno na Dunaju, resno pa so o takšni ustanovi v Mariboru začeli razmišljati, ko so izvedeli, da so ljudski univerzi ustanovili v Beogradu in Zagrebu. Ljudska univerza je bila takrat organizirana kot društvo z namenom, da širi izobrazbo med vsemi sloji z brezplačnimi predavanji in posebnimi tečaji, z javnimi literarnimi prireditvami, s poučnimi ekskurzijami, s tiskom in knjižnicami. Svoje delo je uspešno opravljala kljub nenehnim prostorskim in denarnim stiskam. V času od 1922 do 1941 je bila najboljša med slovenskimi ljudskimi univerzami tistega časa, pripravila je 1200 prireditev, obiskalo jih je približno 120.500 ljudi. Kot nestrankarska organizacija je bistveno pripomogla k razvoju slovenske kulture v Mariboru.

Med drugo svetovno vojno je tudi za Ljudsko univerzo veljal kulturni molk. Takoj po koncu vojne, 22. oktobra 1945, so se na Ljudski univerzi znova začela predavanja, ki so se nanašala predvsem na področja gospodarstva, združništva, vzgoje, književnosti, jezikoslovja, tehnike, prava, glasbe, filma in politike. Že v sezoni 1947/48 so poskušali s predavanji po tovarnah, vendar se je večje zanimanje za tovrstno izobraževanje pokazalo šele po letu 1950. Leta 1952 so se odločili, da bo Ljudska univerza prirejala tudi tečaje in seminarje kot dopolnilno šolanje.

Decembra 1959 so ustanovili Zvezo delavskih in ljudskih univerz in vanjo se je včlanilo 48 delavskih in 14 ljudskih univerz, sčasoma so se preimenovala v delavske. Te izobraževalne ustanove, čeprav zunaj rednega šolskega sistema, so smele izdajati diplome, ki so bile enakovredne diplomam z istovrstnih rednih šol.

Tako se je začela prejšnja oblika ljudskih univerz, ki se je veliko ukvarjala s kulturo in prosvetljanjem, spreminjati v vsebinsko novo obliko, ki je dajala večji pomen izobraževanju za delo in življenje.

Leta 1991 so se s spremembami v Sloveniji pojavile tudi kritične pripombe k imenu delavskih univerz in na koncu so slušatelji z veliko večino odločili, da se ustanovi vrne prvotno ime.

Melita Cimerman, Andragoški zavod Maribor

Usposabljanje moderatorjev v DOBI za samostojno izvajanje programa Odrasli se učimo drugače

Že večkrat smo vas v novičkah seznanili s programom odrasli se učimo drugače, ki smo ga razvili v DOBI. Program je nastajal na podlagi potreb iz prakse in izziva, ki smo ga sprejeli pri doseganju novih, drugačnih, lahko bi rekli tudi visokih standardov izobraževanja odraslih.

Šestnajsturni program je pripravljen za brezposelne, ki se odločajo za daljše oblike izobraževanja (prekvalifikacij in dokvalifikacij) in jim je potreben kot motivacijska podpora pa tudi kot znanje tehnik in novih načinov učenja.

Razvoj programa

Kratek prerez zaporedja razvoja programa, ki sodi v okvir naših razvojnih projektov in ga uresničujemo po fazah, je bil takle:

- * Temeljna usmerjenost DOBE, vpeljevanje novosti v izobraževalne in učne oblike za odrasle;
- * v skladu s to usmeritvijo razvijamo tudi svetovalno delo z odraslimi;
- * leta 1994 smo izdali knjižico - priročnik z naslovom Spodbude za nadaljnje učenje - z avdiokaseto, ki sta jo v izvirniku sestavila in pripravila nemška andragoga Gabriela Beitinger in Heinz Mandl;
- * leta 1995 smo tako na podlagi potreb iz prakse in novih spoznanj na področju izobraževanja odraslih pripravili 16-urni program za brezposelne Odrasli se učimo drugače in izdelali priročnik z vsebinsko in metodično-didaktičnimi pripomočki za izvajalce-moderatorje;
- * izvajali smo sedem poskusnih ponovitev programa in jih temeljito analizirali;
- * pripravili smo program usposabljanja moderatorjev;
- * z Republiškim zavodom za zaposlovanje smo pripravili razpis za prvo skupino izvajalcev;
- * opravili smo prvo usposabljanje moderatorjev za samostojno izpeljevanje programa po vsej Sloveniji; potekalo je v Mariboru v DOBI, v tednu od 9. do 13. decembra 1996;
- * v DOBI smo pripravili tudi instrumentarije za strokovno spremljanje izvajanja programa po vsej Sloveniji, s katerimi želimo ugotavljati učinke programa pri končnih uporabnikih;
- * izdelali smo načrte za predstavitve programa širši javnosti;
- * in prenos modela (know-how).

Prva skupina usposabljanja moderatorjev

Udeleženci prvega usposabljanja moderatorjev za samostojno izvajanje programa Odrasli se učimo drugače so bili iz različnih izvajalskih organizacij, ki za posamezne območne enote Republiškega zavoda za zaposlovanje že izpeljujejo druge izobraževalne programe in oblike. Izvajalske organizacije so bile v program usposabljanja odbrane selektivno po tem, kako so izpolnjevale pogoje Republiškega zavoda za zaposlovanje, vsekakor pa enakomerno po vsej Sloveniji. Na novo usposobljeni moderatorji, ki bodo samostojno izpeljevali program Odrasli se učimo drugače, prihajajo iz: ljudskih univerz: Koper, Radovljica, Tržič, Velenje, Žalec in Murska Sobota ter Posavskega centra za permanentno izobraževanje Krško, Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj, KOR-CIS-a Centra za izobraževanje Slovenj Gradec, iz Sinesis, d.o.o., Ljubljana (dva izvajalca) in DOBE iz Maribora.

Gradivo za udeležence

Udeleženci so dobili Metodološki priročnik z napotki za izvajanje programa, opremljen s cilji, h katerim so usmerjene posamezne programske faze, in prosojnicami ter predlogami za plakate in delovne liste za udeležence, ki omogočajo kakovostno samostojno 16-urno izvajanje programa. Poleg Metodološkega priročnika so udeleženci usposabljanja prejeli tudi priročnik z avdiokaseto Spodbude za nadaljnje učenje, po katerem je bila zasnovana podlaga programa.

Način dela in metoda

Izvajalki programa usposabljanja moderatorjev Sabina Jelenc-Krašovec in Ema Perme sta pri izvajanju uporabljali sistematične metode "povzročanja uspeha" in kreativne tehnike (samostojno delo, delo v dvojicah in skupinah, viharjenje možganov, ...). Poudarek je bil na metodi igre vlog in preskušanja na sebi, saj če poznamo lasten način učenja, lažje pomagamo drugim. Udeleženci usposabljanja so izdelali alternative za načrtovanje strategije za izvajanje posameznih delovnih faz programa. S spoznavanjem sistematičnih metod načrtovanja učenja in spodbujanja k učenju smo pogosto ugotovili, da poteka delo sistematično, da so navodila za bodoče izvajalce dobro pripravljena in da ima simulacija lastnega izvajanja veliko vrednost, kakršne pri drugih izobraževalnih oblikah doslej še niso spoznali.

Udeleženci so bili nad takim delom navdušeni, saj daje veliko možnosti za delo z odraslimi, ki se vključujejo v daljše oblike izobraževanja, in potrdili, da jim bo znanje, pridobljeno pri usposabljanju, pomagalo tudi pri delu, ki ga opravljajo kot učitelji, pedagogi, organizatorji izobraževanja ipd.

Analiza ob koncu usposabljanja

Analiza usposabljanja moderatorjev, ki je del širše evalvacije širjenja programa na vso Slovenijo, je pokazala, da je program povsem zadostil pričakovanjem udeležencev. Njihova mnenja ob koncu usposabljanja pa so potrdila, da je bila naša usmeritev pri pripravi pravilna, tako vsebinsko kot metodološko-didaktično. Naj povzamemo mnenja

o tem, kaj jim je usposabljanje prineslo strokovno. Takole so navajali: možnost strokovnega razvoja, seznanitev z novo strokovno literaturo, uporabo metodično izdelanega priročnika, ki je nepogrešljiv, ciljno usmerjenost programa, seznanitev z novimi metodami in tehnikami učenja, osvežitev strokovnih pojmov, veliko novih informacij, menjava različnih mnenj, praktične napotke za nadaljnje delo, obnovitev že pozabljenega znanja, sprostivne metode in tehnike, spodbude za poživitev dela v skupini, novo znanje za učenje in motivacijo, metode aktivnega dela, čudovite nove zamisli in načine podajanja snovi, uporabne zglede, predstavitev posameznikov in pogovore ob koncu posameznih predstavitev in izdelane vizualizacijske pripomočke. Ena od udeleženk je zapisala: "Imela sem možnost opazovati, kako se izvajajo zares kvalitetni in nepozabni seminarji."

To je le kratek izsek misli in vtisov naših udeležencev o usposabljanju. Ob koncu smo jih tudi anonimno anketirali, z enim od vprašanj pa želeli, da ocenijo svojo usposobljenost za samostojno izvajanje programa. Ocenjevali so se s petstopenjsko lestvico (5-najvišja in 1-najnižja). Petina udeležencev je svojo usposobljenost ocenila z najvišjo oceno, drugi pa z oceno 4. Pri tem lahko, glede na njihovo visoko dejavnost in ustvarjalnost pri usposabljanju, sklepamo, da se bodo na svoje izvajanja programa zelo pripravili in se zanje potrudili. Njihova zavzetost med izvajanjem celotnega programa usposabljanja potrjuje, da so program sprejeli, to pa je tudi pogoj za dobro nadaljnje delo.

Potrdila ob koncu usposabljanja

Ob koncu so udeleženci prejeli licenco DOBE in s tem pravico do samostojnega izvajanja programa. Licence smo podelili v zelo prijetnem ozračju skupaj s predstavniki Republiškega zavoda za zaposlovanje, ki je sofinanciral razvoj programa Odrasli se učimo drugače, razvoj gradiva in usposabljanje prve skupine moderatorjev.

Namesto zaključka

Poleg delovnih in strokovnih povezav so se v tem, lahko bi rekli nepozabnem tednu stkale tudi prijateljske vezi. Imeli smo se zelo lepo in v resnici tako, kakor je ob koncu nekdo zapisal: "Bilo je sproščeno, prijetno in zelo delavno vzdušje." Imamo svoj pozdrav in svoje ime, ki vam ga bomo zaupali drugič.

Zaradi velikega zanimanja želimo usposobiti še kakšno skupino moderatorjev za izvajanje programa v Sloveniji, zato računamo v letu 1997 tudi na sofinanciranje Ministrstva za šolstvo in šport. S samim programom v krajši obliki pa želimo seznaniti tudi širši krog andragoških delavcev v Sloveniji, ki delajo neposredno z udeleženci izobraževalnih programov.

Emma Perme, DOBA Maribor

Usposabljanje za poslovnega sekretarja - nekoliko drugače

Ob spremljanju velikih sprememb v razvitem svetu na področju izobraževanja odraslih in s tem povečanim zanimanjem za posameznika in njegove specifične potrebe, smo se tudi v DOBI odločili za drugačno izvedbo nekaterih učnih programov. Spremembe zadevajo drugačne odnose med udeleženci učnega procesa ob upoštevanju širših družbenih dejavnikov.

Samostojno učenje in njegove različne oblike imajo v svetu že večletno tradicijo. Marsikje jih obravnavajo kot enakovredne tradicionalnemu učenju, z našim modelom pa je samostojno učenje postalo ena od pomembnih sestavin učenja in izobraževanja odraslih tudi v našem mestu.

Izbrali smo verificiran Program usposabljanja na V. stopnji zahtevnosti dela za pridobitev poklica poslovni sekretar. K spremembam nas je vodilo izhodišče, da se v Program usposabljanja za poslovnega sekretarja vključujejo odrasli, motivirani udeleženci z zaključeno V. stopnjo in aktivnim znanjem tujega jezika, nekateri tudi že z delovnimi izkušnjami. Našo izvedbo odlikujejo

- * **modularna izvedba**
- * **kombinacija organiziranega samostojnega učenja in tradicionalnega učenja.**

Izraz samostojno učenje je zelo širok, saj zajema vsakršne oblike učenja in izobraževanja, kjer posameznik prevzema pobudo pri odločanju o posameznih vidikih svojega učenja. V DOBI smo se odločili za kombinacijo samostojnega učenja in tradicionalne oblike učenja, saj poteka učenje večji del samostojno. Temeljni vir znanja je posebej pripravljeno gradivo in predavatelj. V DOBI pa smo zagotovili prostor za učenje, organiziramo učno dejavnost, zagotovili smo gradivo, sodobno učno tehnologijo in svetovalno pomoč. Tako pomagamo celotni skupini v vseh fazah andragoškega procesa.

Posebej smo ponosni na prirejeno študijsko-učno gradivo za posamezne predmete, ki je privlačno, praktično oblikovano in zelo nazorno seznanja udeleženca z novo učno vsebino, ga vodi in mu omogoča ponavljanje vsebine.

Kaj pomeni modularna izvedba?

Vsak modul (predmet) je neodvisna enota s poudarkom na jasno opredeljenih ciljih, v skladu z učnim načrtom in se časovno ne prepleta z ostalimi učnimi predmeti. Modularni pristop pomeni prilagajanje individualnim potrebam z upoštevanjem naslednjih načel: majhni koraki, aktivno vključevanje udeleženca, takojšnje povratne informacije o usvojenem znanju. Modularni pristop ima veliko prednosti za predavatelje, udeležence in institucije, saj odpravlja rutino pri poučevanju, omogoča osebni odnos predavatelj-udeleženec, omogoča sprotno ocenjevanje udeleženčevega napredovanja, udeleženec ima popoln nadzor nad vsebino, "luknje" v znanju niso mogoče, posamezni deli modulov se lahko predelajo doma, udeleženec pa si razvija občutek odgovornosti za

svoje učenje. Vsak modul se zaključi s preverjanjem znanja in se evalvira kot zaključena celota.

Običajna učna shema postavlja udeležence v povsem drugačen položaj in omogoča le malo fleksibilnosti. Ta je večja pri modularni izvedbi, saj omogoča vključevanje udeležencev v posamezne module, to pa ni vezano na pričetek šolskega leta.

Vloga predavatelja

Z vnašanjem elementov organiziranega samostojnega učenja smo v DOBI Program usposabljanja za poslovnega sekretarja prilagodili odraslemu udeležencu. Demokrati-zacija družbe prinaša tudi drugačne demokratične odnose v tradicionalnem učenju in izobraževanju. Izhajali smo iz stališča, da je odrasli sposoben nase sprejeti odgovornost za učenje, ima izoblikovana stališča in vrednote, zato potrebuje v izobraževalnem procesu drugačno obravnavo. Učenje poteka s sodelovanjem predavatelja, tako da se udeleženci srečujejo z njim trikrat tedensko po dve do tri šolske ure. Na srečanjih je poudarek na aktivnostih udeležencev, saj ti že doma sami predelajo dogovorjen del učne vsebine. Delo poteka v obliki razgovora, skupinskega dela, igranja vlog, preverjanja znanja in razjasnjevanja posameznih vprašanj.

Prednosti takšnega dela so: boljši dostop do znanja, delo udeleženci prilagajajo lastnemu ritmu, razvijajo samostojne iniciative in sposobnosti lastnega učenja, osebna rast, uporaba različnih medijev, samostojna izbira poti, zaradi vsega tega je pri učenju manj strahu in manj stresa.

Zaradi razvoja učne tehnologije se odpirajo vedno novi viri znanja. Za opisan model, ki ga izvajamo, so v našem Zavodu na voljo učna gradiva, različni viri in mediji (CD-ROMi, avdio kasete, računalniki...).

Temeljni cilj izobraževanja odraslih naj bi bil razviti posameznikovo samostojnost, se pravi zmožnost za lastno odločanje o tem, kaj misli in kaj dela. Upoštevanje tega temeljnega pristopa pri izobraževanju odraslih je, da udeleženci prevzemajo velik del odgovornosti za svoje učenje in izobraževanje. Samostojnost odločanja je lahko v učnem procesu večja ali manjša. V DOBI smo se odločili za kombinirani pristop, ki se izvaja v socialni povezanosti skupine; ljudje si med seboj pomagajo, predavatelji in učni viri pa so namenjeni predvsem temu, da se lažje doseže cilj, ki si ga je postavil udeleženec ob vključitvi v izobraževanje.

Temeljna naloga predavatelja v našem modelu je, da udeleženca vzpodbuja, mu pomaga doseči cilj. Predvsem je **vzpodbujevalec** učenja in pomočnik pri doseganju ciljev.

Praktično usposabljanje

Po zaključku teoretičnega programa usposabljanja s pridobitvijo poklica smo dodali še trimesečno praktično usposabljanje pri delodajalcu. Ta del smo razvili za brezposelne v sodelovanju s podjetjem Racio iz Celja.

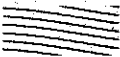
Razvoj modela s praktičnim usposabljanjem s pripravo učnega gradiva za samostojno učenje je omogočil Republiški zavod za zaposlovanje, delno pa tudi Ministrstvo za šolstvo in šport.

O praktičnem usposabljanju, izkušnjah prvih izvedb in prenosu modela v druge institucije v Sloveniji pa več v eni od prihodnjih števil.

Jasna Dominko-Baloh, DOBA Maribor

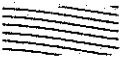
POSVETI, KONFERENCE

**Strokovni posvet
Izobraževanje odraslih po letu 2000:
bojazni, upanja, smeri razvoja
Inzighofen, 21. in 22. februar 1997**

Posvet organizira Pedagoška služba za izobraževanje odraslih dežele Baden-Württemberg (Pädagogische Arbeitsstelle für Erwachsenenbildung in Baden-Württemberg). Posvet bo vodil dr. Helmut Frommer.

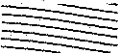
Kotizacija je 210 nemških mark. Prijavite se na naslov: Pädagogische Arbeitsstelle für Erwachsenenbildung in Baden-Württemberg, Panoramstraße 19, 70174 Stuttgart, telefon 0049 711 293685, faks 0049 711 2265785, najkasneje do 18. februarja 1997.

**Druga svetovna konferenca o vseživljenjskem
učenju
Razvijanje človekovih zmožnosti:
strateške izbire
Ottawa, od 23. do 26. marca 1997**

Konferenco, z angleškim naslovom Investing in human potential: making strategic choices organizira Kanadska zveza za vseživljenjsko učenje - Canadian Alliance for Lifelong Learning, 20 Bay Street, Suite 400, Toronto, Ontario, M5J 2W1, Canada; telefon 001 416 3254211, faks 001 416 3254675; E-mail: call@gsro.carleton.ca; www.gcll.carleton.ca

ICEL VI
Mednarodna konferenca o izkušenskem
učenju
Tampere, od 2. do 5. julija 1997

Informacije dobite pri Annikki Jarvinen, Department of Education, University of Tampere, P.O. Box 607, SF-33101 Tampere; telefon 00358 3 2156087, faks 00358 3 2157502; E-mail: kaanja@uta.fi

Raziskovalni seminarji ESREA

Nadaljnje poklicno izobraževanje, Kobenhaven, od 14. do 16. februarja 1997; Riga (Latvija), od 30. maja do 1. junija 1997 in Sheffield, od 7. do 9. septembra 1997. Naslov organizatorja: Professor Geoff Chivers, Adult Continuing Education, Sheffield University, 196-198 West Street, UK-Sheffield S1 4ET; telefon 0044 1742 825376, faks 0044 1742 768653; E-mail: G.Chivers@sheffield.ac.uk

Raziskovanje biografij, Ženeva, maj 1997. Naslov organizatorja: Professor Dr Pierre Dominic, Universit de Geneve, 24 rue Gnral-Dufour, CH-1211 Geneve 4; telefon 0041 22 7057834, faks 0041 22 202927.

Medkulturni vplivi v izobraževanju delavcev, 1890-1930. Oxford, od 26. do 30. junija 1997. Oseba za stike: Dr Barry J. Hake, Centre for Adult Education, University of Leiden, Wassenaarseweg 52, NL-2333 AK Leiden, telefon 0031 71 5274049, faks 0031 71 5273619; E-mail: hake@rulfsw.leidenuniv.nl

Starejši učenci, Strobl (Avstrija), od 11. do 16. avgusta 1997. Oseba za stike: Dr Keith Percy, Adult Continuing Education, University of Lancaster, UK-Lancaster LA1 4YL; telefon 0044 1524 849494, faks 0044 1524 849499; E-mail: k.percy@lancs.ac.uk

Učenje odraslih in ustvarjanje krajevnih in območnih skupnosti, Strobl (Avstrija), od 8. do 13. septembra 1997. Informacije dobite na naslovu: Dr. Ewa Kurantowicz, Institute of Education, Wrocław University, Dawida 1, POL-50-527 Wrocław; telefon 0048 71 672316, faks 0048 71 671814

PRIPRAVLJAMO

Vabilo na srečanje NLP

V torek, 11. februarja, ob 15. uri vabimo vse, ki obiskujete naše seminarje NLP na srečanje NLP. Tokrat bomo utrdili znanje in spretnosti, ki smo si jih pridobili pri izobraževanju.

Zaželeno je, da pridete z oblikovanimi vprašanji, težavami in zamislimi. Nameravano udeležbo potrdite Zdenki Forjanič po tel. 446-165.

Nada Mulej, ACS

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

White, Edward M.: Teaching and assessing writing: recent advances in understanding, evaluating, and improving student performance. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 331 str. (The Jossey-Bass higher and adult education series)

Winkless, Carolyn: Fee survey 1993-94 : indicators of fee levels charged to part-time adult students by local education authorities and colleges. Leicester : National Institute of Adult Continuing Education (NIACE), 1994. 45 str.

Wlodkowski, Raymond J.: Enhancing adult motivation to learn: a guide to improving instruction and increasing learner achievement. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 331 str. (The Jossey-Bass higher and adult education series) (The Jossey-Bass management series)

Zanni-Teliopoulou; Stathakopoulou, Penelope: Determining the need for vocational counselling among different target groups of young people under 28 years of age in the European Community : young people's need for vocational guidance in Greece. Berlin : CEDEFOP, 1994. (Cedefop panorama : national report). 89 str.

Herman, Joan L.; Morris, Lynn Lyons; Fitz-Gibbon, Carol Taylor: Evaluator's handbook. 2nd ed. Newbury Park; London; New Delhi : Sage, 1987. 159 str. (Program evaluation kit; 1)

